తిరుపతి వేంకటకవుల
కావ్య సమీక్ష

రచన
డా॥ జి.వి సుబ్రహ్మణ్యం

ఆచార్య జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యం
షష్టిపూర్తి ప్రచురణలు
హైదరాబాదు– 500 044

TIRUPATI VENKATAKAVULA KAVYA SAMEEKSHA
(A critical appreciation of the literary works of Tirupati Venkata Kavulu) by

An anthology of literary essays
by Prof. **G.V. Subrahmanyam**
Rtd. Professor, Former Head, Department of Telugu,
Former Dean School of Humanities,
University of Hyderabad.
G.V.S Shashitiputhi Publication

(c) Author

First Edition : December 1995.

Copies : 1000

Price : Rs. 100/-

Cover Design : **Sri Seela Verraju**

Copies available with
1. Convenor
Prof. **G.V. Subrahmanyam Shashtipurti Publications**
Srivani, 1-8-702/105, Nallakunta
Hydeabad - 500044 Ph : 7633275

2. Visalandhra Book House
4-1-435, Vigyana Bhavan, Bank Street
Hyderabad - 500 001, and other Branches

3. Navodaya Book Sellers
in Front of Arya Samaj, Kothi, Hyderabad

Printed at :
Padmavathi Art Printers
1-1 517/B/1, New Bakaram, Gandhi nagar
Hyderabad - 500 080. Ph : 7611413

Cover page Printed at :
Vipla Printers Private Ltd..
Near Shankar Math, Nallakunta
Hyderabad - 500 044. Ph: 636242, 667476.

కవితాకల్పక కావ్యకళా స్రష్ట

ఉండేల విజ్ఞాన కళా పీఠం మేనేజింగ్ ట్రస్టీ

చైతన్య భారతి సాంకేతిక విద్యా సంస్థ కార్యదర్శి

మెడి సిటి మేనేజింగ్ డైరెక్టరు

స్నేహ రస సింధువు, సాహిత్య బంధువు

డాక్టర్ ఉండేల మాలకొండారెడ్డిగారికి

వారి సతీమణి

శ్రీమతి ఉండేల సరస్వతిగారికి

సగౌరవంగా

అంకితం

కృతి స్వీకర్తలు

డాక్టర్ ఉండేల మాలకొండారెడ్డిగారు
శ్రీమతి ఉండేల మాలకొండారెడ్డిగారు

కృతిసమర్పణము

ఒక సౌహార్దము మూర్తి గొన్న యటులై, యుత్సాహ చైతన్యదీ
పక మైనట్టిది తేజ మొక్కడు భువిన్ సంపన్నమై పొల్చి, భా
వుక సత్కావ్యకళా ప్రపంచమునఁ దావుల్ నింపఁగా బుట్టె క
ల్పక భూజమ్ము తెలుంగు బిడ్డయయి నిల్వన్ మాలకొండాఖ్యమై.

దొడ్డ గుణముల కీర్తికి రెడ్డి యయ్యె
ఇంజనీరయి వృత్తికే రంజు నేర్పె
విద్యలందున కళలందు వేత్త యతఁడు
కవిత కీనాఁడు – అభినవ కల్పకంబు.

నీతి మూలము, శీలము నిడివి బోదె
విద్య శాఖలు, వైద్యము విరుల సిరులు
మానవతమీది మమతయే మధురఫలము
అనఘ! నీ చెల్మి నందనవనము! నిజము!

పుట్టిన తోటకు తావులు
బిట్టుగ వెదజల్లు పూల బిత్తరి వోలెన్
నెట్టన తెలుగున కవితలు
గుట్టుగ గుప్పించు మాలకొండారెడ్డీ!

పాలబుగ్గలనాడె పద్యాల చరణాలు
పాటలై నీ నోట పరిమళించె
కందుక క్రీడలో కదలాడు చెండు నీ
చేతిలో ప్రాసల చిత్ర మటిగె

లెక్కల గుణియించు లేత వయస్సులో
        యతి మైత్రి గణతంత్ర గీతిపాడె
శతకాలు చదివెడి సాధన దశలలో
        ఆశువు నీ వాక్కు నందగించె
నీవు కవితకు బిడ్డవై నెగడినావొ
కవిత నెచ్చెలిగా నిన్ను గాంచె నేమొ
అతుల చతురార్థ వాక్య విన్యాస కళ కు
దార కవితకు నవ్య పితామహుఁడవు.
కలము పట్టినవాడె కవికోకిలలు నిన్ను
        వాసంతశోభకు వారసుఁడనె;
గళము విప్పినవాడె కవిలోక సమ్రాట్టు
        పద్యవిద్యకు స్వర్ణపదక మిచ్చె
చదువ నేర్చినవాడె సహజకవి గానంబు
        మల్లెమాలల నల్లి మనసు నిచ్చె
నడక సాగినవాడె న్యాయాధిపతులు నీ
        నేర్పులఁ జర్చించి తీర్పు నిడిరి
ఒక్క 'నేతాజీ' చాలు నీ వాక్కు నెన్న
'కాంతిచక్రాలు' నీ కళాక్రాంతి పథము
'మొగలిరేకులు' కవితకు సొగసునగలు
'ఒడిసెరాళ్ళ'వి రసికత గడుసుహొయలు.

ఆనందంబున పాడుకొందురు మహేంద్రౌన్నత్య గర్వంబుతో
సానందాశ్రుకణాలు రాల కనులన్ సాహిత్యరాగాత్ము, లే

కోనం గాంచిన నీదు పద్యరచనాగక్షష్మల్, వినన్ నీ ‘వివే
కానందా’ ఖ్య రసాఢ్యరమ్యకృతి ఆరాధ్యంబ ఆంధ్రాళికిన్.

శ్రణానందము నిచ్చు తెల్గు కవితల్ సమ్మోదమందించు మీ
నవరమ్యార్థ రసార్ద్ర భవ్యరచనా నైసర్గిక ప్రౌఢికిన్
ఇవిగో గైకొను మాంధ్ర నవ్యయుగ పద్యేందీవర శ్రేణులన్
కవలౌ తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల సత్కావ్యంపు వైభోగముల్

కవిని కాను నేను కవితలో కావ్యమ్ము
లల్లలేను సుధలు చల్లలేను
స్నేహ మొకటియున్న చెల్లు నీధరలోన
అమృతమైన నెండు అటుకులైన.

నన్ను చూచిన, నా పేరు విన్న, మీకు
కారణములేని స్నేహమ్ము కందళించు
దాని నక్షరరూపాన తలఁచికొనుచు
నిచ్చుచున్నాడ నీ కృతి పుచ్చుకొనుఁడు!

కృతిస్వీకారము

1. ఆంధ్ర వాణికి శ్రవణానందముగ తమ
గళము విప్పిన యుగ కవులు వారు
ధారలో, అసమాన ధారణలో మహా
ప్రజ్ఞ చూపిన కవీశ్వరులు వారు
సుకవిత్వమధువు ఆశుకవిత్వ పాత్రలో
నింపగల్గిన కళానిధులు వారు
సంస్కృతాంధ్ర కవిత్వ సమరాన, జోడుగు
ర్రాలు పూన్చిన మనోరథులు వారు
తమ అనన్య సామాన్య వధానపటిమ
సకల దిశల నూగించిన చతుర కవులు
వారి చరితమ్ము నవ్యాంధ్ర వాఙ్మయమున
స్వర్ణఘట్టమై భాసిలు శాశ్వతముగ.

2. అట్టి చరితమ్ము వ్రాసి, నా కంకితముగ
ఈయబూనితి వియ్యది నా యదృష్ట
మనుచు భావించి, ప్రతీతో నందుకొందు
పుణ్య జీ.వి. సుబ్రహ్మణ్య బుధవరేణ్య!

3. సద్విమర్శయందు సదసద్వివేచన
శక్తియందు నీకు సాటి లేరు
సఫల మగుత మనదు సాహితీ బాంధవ్య
మాంధ్ర రసికలోక మభినుతింప!

29-12-1995

డా॥ ఉండేల మాలకొండారెడ్డి
కృతిస్వీకర్త.

మేలిమాట

శ్రీ నాగళ్ల గురుప్రసాదరావుగారు

ప్రధాన కార్యదర్శి, సిద్ధార్థ కళాపీఠము

విజయవాడ – 10

1961 వ సంవత్సరము డిసెంబరు నెలలో "భారతి" సంపాదకులు శివ లెంక శంభుప్రసాదుగారు తాను వ్రాసిన లేఖతోపాటు "వీరరసము" అను గ్రంథమును బంపి సమీక్షచేయుడని కోరిరి. ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ బహుమానము పొందిన ఆ గ్రంథమును జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యముగారు రచించిరి. వారు వీరరస తత్త్వమును కూలంకషముగా దర్శించిన ఆ గ్రంథము నన్ను ఆనందింపజేసెను. వారి సాహిత్య శాస్త్ర పాండిత్యము, సహేతుకమయిన చర్చలు దానిలో మిన్నులు దాకినవి. ఆనాటికి నేను జి.వి సుబ్రహ్మణ్యముగారి పేరు వినియుండలేదు. వారితో పరిచయములేదని వేఱే చెప్పనక్కఱలేదు. నా సమీక్ష 1962వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరి నెల "భారతి" లో అచ్చునకెక్కినది. దానిని జదివి మెచ్చుకొని జి.వి సుబ్రహ్మణ్యముగారు నా కొక లేఖ వ్రాసిరి. ఈ ఘట్టము వారి తోడి సాహితీ బాంధవ్యమునకు ప్రథమకారణ మయినది. ఐనను మొన్న మొన్నటి దాక వారుగాని నేనుగాని యొకరినొకరు చూచినవారము గాము.

జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యముగారు ప్రథమాంధ్ర మహాపురాణమయిన మార్కండేయ పురాణమును గూర్చి సిద్ధాంత ప్రబంధము రచించి, పి హెచ్.డి పట్టము పొంది ప్రకటించిరి. పరిశోధన మెట్లు చేయవలయునో దానిని జదివినవారు తప్పక గ్రహింపగలరు. కాలము గడచిన కొలది ఆచార్య జి.వి సుబ్రహ్మణ్యముగారు విలువ గలిగిన విమర్శ గ్రంథములను వెల్లడించిరి. కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ పురస్కారమును ఇతర సమ్మానములను పొందిరి. సాహిత్య సమీక్షా స్వరూపములయిన వ్యాస సంపుటములకు సంపాదకులయిరి. ఆంధ్ర దినపత్రికలలో పుంఖానుపుంఖముగా

సాహిత్య వ్యాసములు ప్రచురించిరి. గ్రంథ పరిష్కరణము గావించిరి. నవ్య విమర్శ సంప్రదాయ ప్రవర్తకులలో ముమ్మొదట నెన్నదగిన వారయిరి.

ఆచార్య జి.వి సుబ్రహ్మణ్యముగారి విమర్శలో వారి క్షోదక్షమమయిన అధ్యయనబలము, వివేచన శక్తి విశ్వరూపముతో గోచరించును. అరటిపండొలిచి చేతిలో బెట్టినరీతిగా వారు సాహిత్య వ్యాసములు రచింపగలరు. సాహిత్య ప్రసంగములు చేయగలరు. భారతీయ సాహిత్య శాస్త్రమును లోతుగా చదివి అంతటితో వారు తృప్తిపొందలేదు. పాశ్చాత్య సాహిత్యశాస్త్ర సిద్ధాంతములను జీర్ణము చేసికొనిరి. భారతీయుల పాశ్చాత్యుల అలంకార శాస్త్రముల భేదాభేదములను గుర్తించిరి. ఈ కారణములవలన వారి విమర్శ బాధ్యతతో కూడి పటిష్ఠముగా రూపొందును.

ఆచార్య జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యముగారు సంఘమునకు సాహిత్యమునకు గల నిరంతర సంబంధమును గుర్తించిన మనీషి. సాహిత్యమును లోచూపుతో పరిశీలించి పరిణామమును పసిగట్టగల ప్రౌఢుడు. శాస్త్రము, అనుభూతి యీ రెండింటి సమ్యక్సమ్మేళనము గావింపగల దక్షుడు. అనుభూతిని అణచివయిచి, కేవలము శాస్త్రమును సార్వభౌమముగా సమాదరించుట గాని అనుభూతి పేర అనుచితమయిన అవిచారరమణీమయిన ఆలాపములు చేయుట గాని వారి వ్రాతలలో కనబడవు. వానియందు సమన్వయ పద్ధతి ప్రధానము.

ఈ శతాబ్దిలో ఆంధ్రసాహిత్య ప్రపంచమున విమర్శ వివిధ ప్రకారముల విస్తరిల్లినది. సాహిత్య ప్రక్రియలను అలంకారశాస్త్రకారుల చూపుతో చూచినవారున్నారు. పాశ్చాత్య సాహిత్య దర్శనమువలన అలంకారశాస్త్ర సిద్ధాంతములను త్రోసిరాజని అనుభూతిని వీరు కావ్యమునకు రసము ఆత్మ అని అంగీకరింతురు ప్రామాణికముగా భావించినవారున్నారు. వీరి పల్లవిని అందుకొని అలంకాకశాస్త్ర మెట్టిదో తెలియక, తెలిసికొనుటకు ఓర్పు, నేర్పు చాలక పాచిపట్టినదాక అపస్వరములు పాడినవారున్నారు. ప్రాచ్య, పాశ్చాత్య సాహిత్యశాస్త్ర సిద్ధాంతములను సమన్వయించినవా రున్నారు. విమర్శ వ్యాఖ్యాతృమేధాశక్తి ననుసరించి యుండునని విపరీతపు వెట్టివెట్టి అర్థములు లాగిన తెగవారున్నారు. ఇక సామాజిక శాస్త్రములను, రాజకీయర్థిక సిద్ధాంతములను ప్రపత్తితో భజించి సాహిత్య మీమాంసకులయినవారున్నారు. వీరికి భారతీయ సంస్కృతి, ప్రాచీన సాహిత్యములు వెగటుపుట్టింపగా విమర్శన శస్త్రాస్త్రములు ధరించి

మూలచ్ఛేదనము చేయుటకు కంకణము కట్టుకొన్నారు. దేశస్థితినిబట్టి సాహిత్యతత్త్వమును సంహరించి తత్స్థానమున కులమతములను నిలిపి కవితా సిద్ధాంతములను టముకు వేయువారున్నారు. పరిచయ ప్రాబల్యమువలన అయినవారిని అందలమెక్కించి కానివారిని కాలదన్నినవారునున్నారు.

నాకు తెలిసినంతవరకు ఆచార్య జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యముగారు పైవారి పోకడలు పోలేదు. సాహిత్య ప్రక్రియకు సంబంధించిన సమయమును గుర్తించి దాని అంతస్తత్త్వమును వశము చేసికొని, సహేతుకముగా దాని లక్షణములను, గుణాగుణములను జల్లెడపట్టుటయే వారి విమర్శన విధానమని నేననుకొనుచున్నాను. వారు ప్రాచీన కావ్యములను గూర్చి నవీన కావ్యములను గూర్చి వ్రాసిన విమర్శలు శ్రద్ధగా చదివినవారికి నా మాటలలోని నిజము తెలియును. అంతమాత్రమున వారు చేసిన తీర్పులు నూటికి నూఱుపాళ్లు అంగీకారయోగ్యములని అతిశయోక్తులు పలుకను. లోకములో విభిన్న మనస్తత్త్వములు గలిగిన మానవుల నందఱను అంగీకరింపజేయగల దివ్యజ్ఞాని యింతవరకు జనింపలేదు. ధ్వని సిద్ధాంతమును "ఇంత లింతలు తునియ" లుగా చేసిన, కాళిదాసు కవిత్వమునకే వంకలు దిద్దిన ప్రాచీనాలంకారికు లుండుట అందఱకు తెలిసిన మాటయే. ఆచార్య జి.వి. సుబ్రహ్మణముగారి విమర్శ విధానము ప్రశంసింపదగినదని నా యభిప్రాయము.

ఆ విధానము పండబాఱిన యనుభవమునుండి ఆవిర్భవించినదిగాదు. మఱి ఆజానజముగా అబ్బినట్టిది. అబ్బినట్టిదని ఈ నాలుగు వందల పుటల "తిరుపతి వేంకటకవుల కావ్యసమీక్ష" తార్కాణించు చున్నది. ఆచార్య జి.వి సుబ్రహ్మణ్యముగారు 1957వ సం॥లో యం.ఏ.పట్టము పొంది మూడేండ్లు అధ్యాపక వృత్తి నవలంబించిరి. ఈ సమీక్షా గ్రంథమును 1962 వ సంవత్సరములో రచించి యిప్పటివరకు దాని నొకమూల బడవైచిరి. ఆచార్య జి.వి సుబ్రహ్మణ్యముగారి విమర్శ ప్రస్థానము ప్రారంభమయిన రోజులలో "తిరుపతి వేంకట కవుల కావ్య సమీక్ష" రచితమయిన దన్నమాట మనము మఱచిపోరాదు. మొగ్గ పూర్తిగా విచ్చి పిదప నెత్తావులు విరజిమ్మూట సహజము.

తిరుపతి వేంకట కవులుగా పేరు పొందిన దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రిగారు చెళ్ళపిళ్ళ

వేంకటశాస్త్రిగారు తెలుగు కవిత్వము తేజస్సు గోల్పోయిన సమయమున ఆంధ్ర సాహిత్య ప్రపంచమున అవతరించిరి. ఆంధ్రదేశములో సాంస్కృత పునరుజ్జీవనము మొదలయిన దినములవి. ఆంగ్లభాష మీది క్రొత్త వలపుతో విద్యావంతులయిన తెలుగువారు తెలుగు పేరెత్తిన పెదవి విఱుచుచుండిరి. ఇక సంస్కృతిక పండితులు తరతరములనుండి కొనసాగుచున్న మైల పాటించుచుండిరి. ఈ దౌర్భాగ్య దశలో తిరుపతి వేంకట కవులు తెలుగు కోపు వేసికొని అవధానములు చేసి, వివిధ కావ్యములు రచించి, వివాదములలో జగజెట్టులై – పట్టనములవారిని, పల్లెపట్టులవారిని పండితులనుపామరులను తెలుగు కవిత్వమును వదలి బ్రదుకలేమనునంత దూరము తీసికొనివెళ్ళిరి. అర్థము, భావము, భాష అను మూడింటిలో అపూర్వమయిన మార్పులు కొనితెచ్చిరి కావుననే "....ఈ మహాకవుల వాక్కు ప్రాచీన సరణికి భరతవాక్యము, నవీన సరణికి నాందీవాక్యము....." అయినదని మొట్టమొదటిసారి పింగళి లక్ష్మీకాంతం గారు పేర్కొనిరి. మఱియు తిరుపతి వేంకటకవులు "అద్యత నాంధ్రకవిప్రపంచ నిర్మాత" లను మాట కాదనలేము.

ఇట్టి కవి వీరుల సకల కావ్యసమీక్షకు జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యముగారు ముప్పదిమూడేండ్ల క్రిందట పూనుకొనిరి. సమీక్ష యను తత్సమపదమునకు పరిశోధన, అవగాహన, విమర్శ, సారభూతమయిన సిద్ధాంతము అనునవి యర్థములు, సర్వతోముఖముగా సాగిన "తిరుపతి వేంకటకవుల కావ్యసమీక్ష" పట్ల ఈ యర్థములన్నియు చెల్లును.

ఈ గ్రంథమున ఎనిమిది అధ్యాయములు గలవు. 1977వ సంవత్సరములో "యువభారతి" ప్రచురించిన స్వకీయ సుదీర్ఘ వ్యాసమును ఆచార్య జి.వి సుబ్రహ్మణ్యముగారు అనుబంధముగా చేర్చిరి. తిరుపతి వేంకటకవులు బహుముఖీనముగా సాహితీ వ్యాసంగమును గావించిరి. అది కొన్ని వేల పుటల మట్టమునకు చేరినట్టిది. ఈ "కింకవీంద్ర ఘటాపంచాన"ులు స్వతంత్ర కావ్యములు, వివాద గ్రంథములు, అనువాదములు, అవధాన నానా రాజ సందర్శన గ్రంథములు రచించిరి. అపూర్వ సాహిత్య ప్రక్రియలు సృష్టించిరి. జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యము గారు ప్రాధాన్యమును బట్టి ఈ మహా సాహిత్యమును సమీక్షించిరి. స్వతంత్ర కావ్యములు,

స్వతంత్ర రూపకములు అను వాని సమీక్ష నాలుగు వందల పుటలలో రెండు వందల యిరువది యెనిమిది పుటల వఱకు సాగినది ఆశుకవిత్వము సమీక్ష ముప్పది రెండు పుటలు. అధిక్షేప కావ్యముల సమీక్ష యిరువదారు పుటలు. వచన రచనలు, అనువాదములు అనువాని సమీక్ష డెబ్బది నాలుగు పుటలు. వీనిలో బుద్ధ చరిత్రము సమీక్ష విపులము. ఉపసంహారము నాలుగు పుటలు. అనుబంధము ముప్పదారు పుటలు. ప్రతి ప్రక్రియను వస్తు రచనా తత్త్వములనుబట్టి వివిధ విభాగములుగా వింగడించి జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యము గారు తనకే కాక సహృదయులకు సైతము విమర్శ మార్గమును సుగమము గావించిరి.

"తిరుపతి వేంకట కవులు నవ్యాంధ్ర కవితా పితామహులు" (పుట 70) అనియు, "ప్రాతపునాదులపై క్రొత్త భవనము కట్టినా రీజంటకవులు" (పుట 14) అనియు, "ఇట్లు స్వాతంత్ర్యము ప్రకటించియు దేశీయ భాషా మర్యాదకు విరోధములైన ప్రయోగములను గాని, ఎరుపు సొమ్ముల వంటి భావములను గాని, తెలుగు వారి ప్రవృత్తియం దమరని కవిత్వ ప్రక్రియలను గాని వారు సమర్థింపలేదు. అనఁగా తాత్కాలికావేశముతో పాత్రను విరుగఁద్రొక్కి ముందు కనాలోచితముగా దూసుకొనిపోయినవారు కారనియు, శాస్త్రసమ్మతములను, ఔచితీ సహితములను, విశ్వశ్రేయోరూపములను, సమకాలీన సాంఘికావసరాను గుణములు నైన నవ్యమార్గములనే వీరనుసరించి రనియు, ఒక సాహిత్య పరిణామ విప్లవమునకు వీరు మూలకారకులై రనియు, ఒక సాహిత్య పరిణామ విప్లవమునకు వీరు మూలకారకులై రనియు ఈ చర్చవలన తాత్పర్యము" (పుట 16) అనియు, "ప్రాచీన ఆశుకవులుండిరి కాని తి. వేం. కవుల వలె జాతినంతయు కవిత్వావేశముతో నుఱ్ఱూతలూగించి కళామయ మొనర్చిన కవులు 'నభూతో నభవిష్యతి' (పుట 231) అనియు, "కవితకు ప్రజాశక్తిని గల్పించిన కళ వీరి యవధానవిద్య" (పుట 233) అనియు జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యము గారి అభిప్రాయము. వారి యీ నిర్ణయములు తిరుగులేనివి.

తిరుపతి వెంకటకవుల కవిత్వము ప్రాచీన కవితకు భరతవాక్యము, నవీన కవితకు నాందీ వాక్య మందురు గదా! దీని తాత్పర్యము వివరించిన వారిని నే నెఱుగను. ఆ

పనికి జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యము గారు చేయివైచిరి. భరతవాక్యము, నాందీవాక్యము నొకటి కావు గదా? యను ప్రశ్నము వేసికొని, ఆ అభిప్రాయ మర్మమును గూర్చి చర్చ చేసి, వారు "ఈ జంటకవుల కవిత్వమునందు ప్రాచీన ప్రసిద్ధ కవిత్వ మర్యాద లన్నియు నొక విశిష్ట సమన్వయము పొంది, యిం దొదిగి నిలిచిన వనియు, భావికాలకవితామర్యాదలు ఇందు బీజప్రాయముగా నాటఁబడియుండి మంగళారంభమును సూచించుచున్న వనియు తాత్పర్యము కాగల" దని (పుట 361) నిర్ణయించిరి. ఈ నిర్ణయమున కనుగుణముగా భావకవిత "అంతరాకృతు లన్నియు తి. వేం. కవుల విశిష్ట కవిత్వ ప్రసాద వ్యక్తిత్వము నందగించుకొని అవతరించినవే" (పుట 363) అని చెప్పిరి.

జి.వి సుబ్రహ్మణ్యముగారు కావ్య తత్త్వమును, కావ్యసౌందర్యమును వివేచించి వివరింపగల నేర్పరి. ఉదాహరణముగా వారు వింగడించి వివరించిన శ్రవణానంద శిల్పమును (33–44) గుర్తించిన "అనంత గాఢ మనస్తత్వ శాస్త్ర విభాగ వైశారద్యము మూలసూత్రముగా కల్గిన" "పాణి గృహీత" తత్త్వమును పేర్కొనవచ్చును. ఈ కావ్యము "మనస్తత్త్వ ప్రధాన రూపకము" అని వారు నిగ్గుతేల్చిరి. లక్షణాపరిణామమందలి "రమ్మనుమీ!" మొదలయిన పద్యముల వ్యాఖ్యానము (పుట. 57) మనోహరము. తిరుపతి వేంకట కవుల రూపకముల మీ మాంస యంతయు చక్కగ చిక్కగా సాగినది. బుద్ధచరిత్రమందలి యను వాద విధానమును వారు సమ్యగ్దృష్టితో సమీక్షించిరి.

ఈ గ్రంథములో జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యముగారు కేవలము గుణములనేకాక దోషములనుసైతము నిష్పక్షపాతముగా వెల్లడించిరి. ఈతీరు గ్రంథగౌరవమును పెంచెను. "ఎడ్వర్డు పట్టాభిషేకము"లో సార్వకాలీనత లుప్తమయినదనియు (పుట. 198) "ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము" లోని విదూషక పాత్ర స్వల్ప ప్రయోజనమును సాధించటమేకాకుండ శుచిముఖ పాత్రను రాణింపకుండ జేసినదనియు (పుట. 212) వారు స్పష్టముగా చెప్పిరి. అదేవిధముగా ఎడ్విన్ ఆర్నాల్డ్ రచించిన "లైట్ ఆఫ్ ఏషియా" కావ్యమునందలి "భావౌన్నత్యము, అలంకార శోభ, శిల్పవిన్యాసము, రమణీయదర్శనము, రసావేశము తెలుగుకావ్యమున " ఏవిధముగా అదృశ్యమయినవో (పుట 352), మాతృకయందలి రసవత్తర ఘట్టము ఎట్లు "తెలుగున నిస్సారమయిన

యెక పద్యమై నిలిచిన" దో వారు ఉపపత్తి పూర్వకముగా నిరూపించిరి. ఈ విధముగా ఎన్నో యుదాహరణములను వారి సముచిత్తము చాటు వానిని చూపవచ్చును.

మఱుగునబడిన తన రచనమును వెలికిదీసి వెల్లడించిన ఆచార్య జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యముగారు తెలుగుజాతి మఱచిపోయిన తిరుపతి వేంకట కవుల కావ్యముల విశేషములను మఱొకసారి గుర్తునకు తెచ్చి సహృదయులు కృతజ్ఞతకు పాత్రులయిరి, సాహిత్య జగత్తులో విమర్శకమౌళిగా విశిష్ట విఖ్యాతి గడించిన వారి రచనమును పరిచయముచేయుటకు కష్టపడనక్కఱలేదు. కావున నేనీ 'మేలి మాట' పలికితినేకాని అర్హతయుండిగాదు. నా కర్హత అంటగట్టిన ఆచార్య జి.వి సుబ్రహ్మణ్యముగారికి గిడిగిళ్ళు వెట్టుట నా విధి.

నివేదనము

తెలుఁగు వారికి దైవముగా తిరుపతి వేంకటేశ్వరుఁ డెంతో – కవులుగా తిరుపతి వేంకటకవు లంత! ఒకరికి భక్తిపుష్పమంజరులను, మఱియొకరికి కవితాప్రసూనాంజలులను వారు సతతము సమర్పించుచున్నారు.

ఇరువదవ శతాబ్ద్యుత్తరార్ధములోఁగూడ తెలుఁగు పద్యము లాతిఛందస్సుల కన్న హెచ్చు గౌరవము పొందుచున్నదనఁగా నది తిరుపతి వేంకట కవుల ప్రసాదమే. వీరి కవిత్వ ప్రసాద గుణమే నాఁటికిని, నేటికిని తెలుఁగు కవులకు జీవనాదమై, జీవనది వలె కవితాక్షేత్రమున బ్రవహించుచున్నది. అందువలన కవులకు, సాహిత్య విద్యార్థులకు ఈ జంటకవులు నిత్యవందనీయులగుచున్నారు.

తిరుపతి వేంకటకవుల శిష్యులు దేశ మంతటను ఉన్నారు. వారిలోఁ జాలమందికి గొప్ప ప్రసిద్ధి కూడ వచ్చినది. వారీ కార్యము తలపెట్టి చేయుట యొక యెత్తు. సమకాలీనుల అభిప్రాయములు తి. వేం. కవుల సాన్నిహిత్యము వలనఁ గలిగిన అనుభవ విశేషములచే సారవంతములుగా నుండుననుటలో విప్రతిపత్తి లేదు. కాని, సమకాలీనులతోపాటు భావితరముల వారికిఁ గూడ ఉత్తేజము గల్పించుచున్న వీరి కవిత్వ శ్రీ వృద్ధులతోపాటు యువకులను ఊరకఁ గూర్చుండనిచ్చుట లేదు. అట్లయినప్పుడు, ఎవరి భక్తి వారిదిగా ఈ మహా కవులను కీర్తించుట జరుగుచున్నది! వీరితోఁ బ్రత్యక్ష పరిచయము లేరి మా వంటివారిచే వీరి సాహిత్యమూర్తులే ఉపాన్యమానములగుచున్నవి. కావున మా వన్నియు శక్తిచాలని భక్తి వచనములు!

నేడు భారతీయ భాషలలోని సాహిత్య ప్రకియ లన్నిటియందును అధిక పండితాదరమును చూరగొనుచున్నది విమర్శన ప్రక్రియ లన్నిటియందును అధిక పండితాదరమును చూరగొనుచున్నది విమర్శన ప్రక్రియ. శాస్త్ర విజ్ఞాన మనుదినము శరవేగముతో పురోగమించుచున్న నేటి ప్రపంచ పరిస్థితులలో పాశ్చాత్య భాషలు ఈ శాఖకు ఎన్నడో పట్టాభిషేక మొనర్చియున్నవి. కాఁగా మన దేశములో కూడ హిందీ వంటి ప్రాంతీయ భాషలలో ప్రాచీన కవులనుండి అత్యంత నవీన కవి వఱకు వెలసిన సాహిత్యముపై సమీక్షా గ్రంథములు కుప్పలు తిప్పలుగా వెలువడుచున్నవి. ఆంధ్రములో నింకను అంత చైతన్యము కలుగ లేదు. ఇది నిజముగా

విచారింపదగిన విషయము. దానికి ముఖ్యకారమౌణ ప్రస్తుతము ఆంధ్రదేశములో నధికముగా నున్న విమర్శన పద్ధతియే అని నా తలంపు. దోషజ్ఞులే కాక గుణజ్ఞులునయి, వైయక్తిక స్పర్ధలను, కులాచారభేదాలను, అసూయాదులను వదలికొని నర్మిల సహృదయతత్త్వము వెలయునట్లు నిష్పాక్షిక సాహిత్య విమర్శన చేయువారు దేశమున తరుగైనారు. విమర్శకుని పక్షపాతము మీఁద తెలుఁగు సాహిత్య విమర్శనము యొక్క చావు బ్రతుకులు ఆధారవడియున్న గడ్డు పరిస్థితులలో దేశము చాల రోజుల నుండి బ్రతుకీడ్చుచున్నది. ఒక విధముగా తిరుపతి వేంకటకవుల జీవిత కాలములోనే విమర్శలో వ్యక్తిగతములైన దూషణ భూషణలు ప్రవేశించి ఆ కళకు కొంత కళంక మాపాదించినవి. ఈ జంటకవులు విమర్శనమును సన్మార్గమునఁ బెట్టుట కొరకై సాహిత్యోపాసకులను ప్రబోధించి తమ సాయశక్తుల ప్రయత్నించిరి. కాని, ఆ కళంకము పూర్తిగా క్షాళితము కాలేదు. ఒక జాడ్యముగా సాహిత్య జగత్తు నది పట్టి బాధించుచునే వచ్చినది. తెలుఁగువారు ఈ సత్యము నిప్పుడిప్పుడే గుర్తించి క్రొత్త పోకడలతో నిష్పాక్షికమైన విమర్శన వాఙ్మయమును తెలుఁగున వెలయింప నుద్యమించుచున్నఆరు. ఆంధ్ర దేశములోని విశ్వవిద్యాలయములు, ఆంధ్ర సాహిత్య సంస్థలు, ఉన్నత సాహిత్య వ్యవస్థలు, పాక్షికమైన విమర్శలపైని యేవగింపుతో తటస్థులైయున్న మహాకవులు, పండితులు ప్రాచ్యపాశ్చాత్య పద్ధతుల మేలికలయికతో సాహిత్యవిమర్శ చేయుచు, యువకులు ప్రసరించు నవ్యాలోకమును తమ దివ్యాలోకముతో నాశీర్వదించి, ప్రోత్సహించుచున్నారు. వీరెల్లరు నేఁడు లక్షించు చున్నది నిష్పాక్షికము, శాస్త్ర సమ్మతము, చైతన్యవంతము, సర్వకళాప్రపూర్ణము నయిన సారస్వత విమర్శనము యొక్క సంపూర్ణావిష్కారము! అట్టి మహదాశయ సంసిద్ధికొఱకై జాతి సమాయత్తమగుచున్న యీ సమయమున నా యీ చిన్న ప్రయత్నము “చంద్రుని కొక నూలు పోగు” వంటిది కాఁగలదని నా నమ్మిక!

తిరుపతి వేంకట కవులన్నచో నాకు ప్రత్యేకమైన అభినివేశము కలదు. దానికి కారణము – కవిత్వవీరమును, పాండిత్యవీరమును, మానయశోవీరములను కలిపి ‘బ్రహ్మ’ రూపొందించిన రసమూర్తులుగా వీరు నాకు సాక్షాత్కరించుటయే. వీరియందితర రసము లెన్నియున్నను తదంగములుగా నిల్చి అంగి కలంకార ప్రాయములగుచున్నవని

నా తలంపు. "సాధ్యో హి రసో యథా తథం కవిభిః" అన్న నన్నయభట్టారకుని వచనమును బట్టి ధర్మ ప్రధానమైన ఇట్టి ఉన్నత రసస్థితివఱకు పురోగమించినే వీరియందు విక్రాంత్యర్థమున వీరము విశిష్టముగాఁ బ్రకాశించు చున్నది. తద్విశిష్ట రసానుభూతియే వీరి కవిత్వము నుపాసించు ప్రతి సహృదయుని బారవశ్యమున ముంచెత్తును!

ఈ గ్రంథ రచనా ప్రయత్నములో కొన్ని క్లేశములకు నేను గురికావలసివచ్చినది. అవి: కవుల గ్రంథములన్నియు ముద్రితములై లభ్యములు కాకుండుట మొదటిది. ముద్రితములైన వానిలో కొన్ని యిప్పు డుపలభ్యములు కాకపోవుట రెండవది. నాకు లభ్యములుగాని గ్రంథముల గూర్చి శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ దుర్గేశ్వరశాస్త్రిగారికి వ్రాయగా నవి అద్యతనభావిలో ముద్రితములగుట దుర్లభమని వ్రాసియుండిరి. కాని అట్టి గ్రంథములు సంఖ్యకు చాలతక్కువ. అవియును ఆ ప్రధాన గ్రంథములు. అదృష్టమేమన– తి. వేం. కవుల ప్రసిద్ధ గ్రంథములన్నియు ముద్రితములై నేఁడు లభించుచున్నవి. నేను వానినన్నింటిని గూర్చి విపులముగా సమీక్షించి మిగిలినవానిని గూడ నిందుపేర్కొని సంగ్రహముగా వానిని పఠితృలోకమునకుఁ బరిచయము చేసియుంటిని. విజ్ఞు లీయంశమును సానుభూతితో గమనింపఁ బ్రార్థన!

ఈ గ్రంథమున ఉచ్చారణాది సౌలభ్యముల నుద్దేశించి విసంధిని విరివిగాఁ బాటించుచు, క్రమముగా నంతరించుచున్న 'రఱ' ల భేదగణనాదులందును, అరసున్నల నియమములందును పట్టుదల వహింపక, శైలి సర్వజన సులభముగా నుండుటకై శిష్టవ్యావహారికమునకు దగ్గఱగానున్న సరళ సలక్షణ భాషను గైకొని రచించితిని. కవుల సాహిత్యమునందు వినూత్న సాహిత్య మర్యాదలకు వ్యాఖ్యానము చేయుపట్ల శాస్త్ర విరుద్ధముగాని నవ్యదృష్టితో కవి హృదయము నావిష్కరింప యత్నించినాను; సహృదయ దృష్టితో తి. వేం. కవుల సాహిత్యమును సాయశక్తుల సమీక్షించినాను. కాని, సమీక్షలతో నాగక దీనిపై సమగ్ర విమర్శగ్రంథము లింకను ఎన్నియో వచ్చుట కవకాశమున్నది. అట్టివాని కిది పూర్వరంగము సిద్ధము చేయుచో నా యత్నము ఫలించినట్లే!

తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల దివ్యపదమ్ముల కేను మ్రొక్కి త

త్తిరుపతి వేంకటేశ కవిధీరుల సత్కవితావిమర్శ ని
రని దరించితిన్ గడకు సారమనీషఁదదీయ గౌరవ
స్ఫురణ దలిర్ప దీని గుణముం గొనుఁడయ్య విమర్శకాగ్రణుల్!

. . .

పై మాటలు 1962 లో వ్రాసికొనినవి. మూడు దశాబ్దులు దాటి మూడేళ్ళు కడచినవి. అప్పుడు ఆం. ప్ర. సాహిత్య అకాడమీ పోటీకొఱకీ గ్రంథమును రచించినాను. ఆ యేడు బహుమతి రాలేదు. 1959 – 60 సంవత్సరము పోటీలో వీరరస గ్రంధమునకు ప్రథమ బహుమతి పొందిన నేను, వెంటనే ఈ గ్రంథమును పోటీకి పంపియుండకపోయినచో బాగుండియుండెడిది. అప్పటి యుత్సాహమప్పటిది. నా విమర్శ జీవితమునందలి ప్రారంభ ఘట్టములోని ఒక మహర్దశ 1960వ సంవత్సరము. అప్పుడు మొదలైన నా సాహిత్య విమర్శ వ్యవసాయము ఇప్పటికిని మూడుపూవు లారుకాయలుగా సాగుచున్నది. భగవంతుని దయయున్నచో చివరిక్షణమువఱకు నా కలము ముందుకు సాగగలదని దృఢవిశ్వాసము.

ఒక యుద్ధములో ఓడిన వీరుడు అజ్ఞాత జీవితమును గడపి మూడు దశాబ్దాముల తరువాత తిరిగి వచ్చినట్లున్నది ఈ రచన. నా 27 వయేట సాగిన రచన. చారిత్రకముగా నా రచనా పరిణామమును పరిశీలించువారికి తోడ్పడునట్లు అప్పటి రచనను ఎట్టిమార్పును చేయక అట్లే ప్రచురించుచున్నాను. అర్థ షష్టిపూర్తి కూడ కాకుండ పుట్టిన ఈ రచన షష్టిపూర్తి తరువాత వెలువడుచున్నది. పఠిత లీ వాస్తవస్థితిని సహృదయముతో గ్రహింప ప్రార్థన.

సాహితీ బంధువులు, మహాకవులు, వదాన్యులు, నాయందు అవ్యాజవాత్సల్యమును ప్రసరించు మానవతామూర్తులు ఆయిన డాక్టర్ ఉండేల మాల కొండారెడ్డిగారు సకుటుంబముగా ఈ కృతిని స్నేహచిహ్నముగా అంకితము తీసికొనుటకు అంగీకరించుట నా అదృష్టము. నిరాడంబరులైన వారి నిండు మనసుకు ఈ కృతిస్వీకృతి ఒక అక్షరోదాహరణము, భగవాన్ శ్రీ సత్యసాయిబాబావారు వారికి చిరాయురారోగ్యైశ్వర్యములను సాహితీ రచన పోషణశక్తులను ప్రసాదింప మనసార ప్రార్థించుచున్నాను. వారికి నా కృతజ్ఞతాభివందనములు,

నా గ్రంథమునకు 'మేలిమాట' నందించి ఆశీర్వదించినవారు సహృదయ

విద్వద్విమర్శకులు, సాహితీతత్త్వ కుంభసంభవులు, మాన్యులు శ్రీ నాగళ్ళ గురుప్రసాదరావుగారు. సిద్ధార్థ కళాపీఠ కార్యదర్శులుగా, ఉపన్యాసకులుగా, పండితులుగా ప్రసిద్ధిచెందిన శ్రీ నాగళ్ళవారు అటు ప్రాచీనాంధ్ర సామిత్య ప్రమాణములను ఇటు నవ్యాంధ్ర సాహిత్య ప్రయోగములను ప్రామాణికముగా విమర్శించి వివేచింపగల విజ్ఞులు. వారు నాయందలి దయతో ముందుమాట వ్రాసినారు. వారికి నా ధన్యవాదములు.

ఈ గ్రంథము నా షష్టిపూర్తి ప్రచురణగా వెలువడుచున్నది. ముఖ చిత్రము నలంకరించిన సాహితీకళామూర్తులు శ్రీ శీల వీర్రాజుగారికి, ఈ గ్రంథమును ముద్రించిన పద్మావతీ ఆర్ట్ ప్రింటర్స్ అధిపతి శ్రీ పండాల శ్రీనివాస్ గౌడ్‌గారికి, విష్లా

ఈ గ్రంథము నా షష్టిపూర్తి ప్రచురణగా వెలువడుచున్నది. ముఖ చిత్రము నలంకరించిన సాహితీకళామూర్తులు శ్రీ శీల వీర్రాజుగారికి, ప్రింటర్స్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ అధిపతులకు, ప్రూపులను సరిచూచి సహకరించిన నా ఆప్తమిత్రులు డా॥ బి. జయరాములుగారికి – ఈ ప్రచురణకు తోడ్పడిన మరెందరో మిత్రులకు, నా కుటుంబ సభ్యులకు – అందరికి నా కృతజ్ఞతలు.

హైదరాబాదు

29–12–1995 **జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యం**

ముఖచిత్రము: తిరుపతి వేంకట కవుల రేఖాచిత్రము: చిత్రకారుడు – శ్రీ శీలా వీర్రాజుగారు.

దివాకర్ల తిరుపతి శాస్త్రి (క్రీ.శ. 1871–1919)

చెళ్ళపిళ్ళ వేంకట శాస్త్రి (క్రీ.శ. 1870–1950)

వెనుక కవరు: శ్రీ సత్యసాయి సేవా సంస్థల– ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర అధ్యయన మండలుల కన్వీనరుగా– 'వెలుగుబాట'

(ఆధ్యాత్మిక విభాగములో చర్చింపబడు అంశముల వివరణాత్మక వ్యాస సంకలన గ్రంథము) ను భగవాన్ శ్రీ సత్యసాయిబాబావారికి బెంగుళూరులోని త్రయా బృందావన ప్రాంగణములో సమర్పించుచున్న తరుణమున స్వామి ఆశీస్సులతో అనుగ్రహించుకున్న అమృత దృశ్యం.

విషయసూచిక

1. జంటకవులు 1-18

2. స్వతంత్ర కావ్యములు 19-130

1) శ్రవణానందము-23; 2) ప్రాణిగృహీత-45; 3) లక్షణా పరిణయము-54; 4) ఏలామహాత్మ్యము-59; 5) గోదాదేవి; 6) పతివ్రత; 7) శివభక్తి; 8) బొబ్బిలి పట్టాభిషేకము; 9) సుఖజీవి-63; 10) పూర్వ హరిశ్చంద్ర చరిత్రము-65; 11) జాతకచర్య - ఇటీవలిచర్య-69; 12) కథాకావ్యములు-89; (ఎ) వ్రత కథలు-90; (బి) పురాణగాథలు-98; (సి) శుకరంభా సంవాదము-112; (డి) స్తోత్రకావ్యములు-117.

3. స్వతంత్ర రూపకములు 131-228

(అ) భారత నాటకములు-134; 1) పాండవ జననము-142; 2) పాండవ రాజసూయము-148; 3) పాండవ ప్రవాసము-175; 4) పాండవోద్యోగము-158; 5) పాండవ విజయము-175; 6) పాండవాశ్వమేధము-186

(ఆ) స్వతంత్ర నాటకములు- 1) పాండితరాజము-190; 2) ఎడ్వర్డు పట్టాభిషేకము-197; 3) సుకన్య-200; 4) అనర్ఘ నారదము-204; 5) దంభవామనము-207; 6) ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము-211; 7) చవితి చంద్రుడు-213.

(ఇ) ప్రకరణములు - వ్యసన విజయము-214; సౌవర్ణ పాత్రికము-215;

(ఈ) పూర్వరంగ ప్రక్రియలు-216

(ఉ) ప్రహసనములు-219; 1) పల్లెటూళ్ళ పట్టుదలలు-220; 2) త్రిలోకీ విజయము-223; 3) కవి సింహగిర్జతములు-224; 4) అపూర్వ కవితా

వివేచనము–225; 5) స్కూలు పిల్లల ప్రహసనము–227.

4. ఆశుకవిత్వము 229–260

1) శతావధానములు–229; 2) అష్టావధానము–242; 3) నానారాజ సందర్శనము–249; 4) కలగూరగంప–258.

5. అధిక్షేప కావ్యములు 261–286

అ) వివాద కావ్యములు– 1) గీరతము–262; 2) గుంటూరు సీమ–268; 3) చెళ్ళపిళ్ళ జయంతి–269; ఆ) అన్యాపదేశ కావ్యములు–277.

6. వచన రచనలు 287–304

వ్యాసములు–287; కాశీయాత్ర–302; దివాకరాస్తమయము–303.

7. అనువాదములు 305–360

1) అనువాద పద్ధతి–305; 2) పద్యకావ్యములు – దేవీభాగవతము–309; శివలీలలు–320; శ్రీనివాస విలాసము–321; రసికానందము–306; వైరాగ్య శతకము–324; బుద్ధ చరిత్రము–328; 3) నాటకములు– 355; 4) గద్య కావ్యములు–359.

8. ఉపసంహారము 361–364

9. అనుబంధము 365–400

‘తిరుపతి వేంకట కవుల కవితా వైభవము’